

## ZORUNLU BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİ (BES) 1 NİSAN'DA KAMUDA BAŞLADI!

**EMEĞİNLE ÖZEL SİGORTA ŞİRKETLERİNİ, SERMAYEYİ 'BES' LEME!**

**CAYMA HAKKINI KULLAN BES'TEN ÇIK!**

Zorunlu Bireysel Emeklilik Sistemi (BES) 1 Nisan'da kamuda başladı. 1 Nisan'dan itibaren, Yerel Yönetimler ve Kamu İktisadi Teşebbüslerinde çalışanlar hariç, 45 yaş altındaki tüm kamu çalışanları (kamuda çalışan işçiler, kamu emekçileri, sözleşmeliler) zorunlu BES'in kapsamına alındı. Yerel Yönetimler ve Kamu İktisadi Teşebbüslerinde (KİT) çalışanlar ise 1 Ocak 2018'den itibaren sisteme dahil edilecek.

*Peki, hemen her gün gazete haberlerinde, TV reklamlarında allanıp pullanan zorunlu BES nedir? BES hakkındaki sorulara doğru cevaplar için, yarın pişman olmak için on dakikanızı ayırmanız yeterli.*

**15 SORU + 15 YANIT:  
ZORUNLU BES  
NE GETİRİYOR,  
NE GÖTÜRÜYOR!**

### 1) Bireysel Emeklilik Sistemi (BES) Nedir?

Özel sigorta şirketleri ve hükümet Bireysel Emeklilik Sistemini (BES) sosyal güvenlik sisteminin tamamlayıcı bir unsuru olarak gösteriyor. Oysa BES sosyal güvenlik sistemine özel sigorta tekniğinin dahil edildiği bir sistemdir.

### 2) BES'e Katılım Ne Zaman ve Neden Zorunlu (Otomatik) Hale Getirildi?

Türkiye'de 2001 yılından beri uygulanan sistem başlangıçta isteğe bağlı katılım ilkesine dayanı-

yordu. Sisteme katılımı artırmak için önce işverenlere çeşitli vergi avantajları sağlandı. Daha sonra 2013 yılından başlayarak katılımcılara yüzde 25 oranında devlet katkısı uygulamasına başlandı. Buna rağmen hem BES katılımcılarının sayısı hem de BES fonlarının getirisi düşük kaldı. Hatta BES fonları 2011-2014 arasında reel getiri açısından zarar etti. Bu dönemde sisteme gönüllü olarak giren her 3 kişiden biri, sistemden ayrıldı.

Özellikle son yıllarda ekonomik tüm verilerin gittikçe bozulması üzerine hükümetin yeni kaynaklara olan ihtiyacı artmıştır. Zorunlu BES hem bu yükü çalışanların sırtına yıkmak hem de uzun vadede kamusal sosyal güvenlik-emeklilik sistemini ortadan kaldırmak için gündeme getirilmiştir. Bunun için 2016 yılında kanunda yapılan değişikliklerle gönüllü giriş, kesinti oranları, yaş ve statü gibi birçok ölçüt değiştirilerek zorunlu BES'e geçildi.

### 3) Zorunlu BES'e Geçiş İçin İleri Sürülen Gerekçeler Neler? Bu Gerekçeler İnanırdıcı Mı?

Zorunlu BES için iki temel gerekçe ileri sürülüyor.

*I-Çalışanların tasarruf düzeyi düşük, tasarrufları artırmak için,*

*II-Emeklilik döneminde çalışırken sürdürülen refah düzeyinin gerisine düşülmesi engellenmek için zorunlu BES uygulanmalı.*

### Peki, bizim tasarruf yapabilecek bir gelirimiz var mı?

Doğrudur, ülkemizde çalışanların tasarruf oranları düşüktür. Ama bunun temel nedeni çalışanların gelirlerinin yetersiz olmasıdır. Enflasyonun sürekli arttığı, maaş ve ücretlerin her geçen gün eridiği koşullarda çalışanların geliri gıda, kira, ulaşım, eğitim, sağlık gibi temel giderleri karşılamaya dahi yetmemektedir. Bu nedenle ülkemizdeki çalışanların ezici çoğunluğu ayın sonunu borçla harçla zor getirmektedir.

2017 Ocak ayı itibarı ile Türkiye'de 28,2 milyon kişi borçla yaşamaktadır. Üç milyondan fazla kişi bireysel kredi ve bireysel kredi kartı borcunu ödeyemediği için icralık durumdadır. 10 milyona yakın kişi de kredi kartı borcunun yalnızca asgari tutarını ödeyebilmektedir.

### Emeklilikte refah düzeyimiz kendi kendine mi düştü? Kim, niye, nasıl düşürdü?

Türkiye'de 5510 sayılı Sosyal Güvenlik ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nda 2008 yılında yapılan değişikliklerle çalışanların emekli aylığı bağlama oranları ve güncelleme katsayıları değiştirilmiştir. Bu iki temel parametrenin değiştirilmesi sonucunda emekli aylıkları geçmişle kıyaslanamayacak ölçüde düşmüştür.

Emekli aylıklarının sürekli düşmesi sonucunda Türkiye'de emekli olduğu halde çalışanların sayısı artmıştır. TÜİK Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması (2014) verilerine göre, Türkiye'de emeklilerin üçte biri geçimini sağlamak için çalışmaya devam etmektedir.

4

## Zorunlu BES Kimleri Kapsıyor? Kamuda Katılım Aşamaları Nasıl Olacak?

Zorunlu BES uygulaması 1972 ve üstü doğumlu bağımlı çalışanları (işçileri ve kamu emekçilerini) kapsıyor. Buna göre 45 yaşın altında olan toplam 14 milyon işçi ve kamu emekçisi kendi istek ve iradeleri dışında kademeli olarak sisteme dahil edilecekler.

Özel sektör ve kamu işyerlerinin zorunlu BES'e katılımı aşamalı olarak gerçekleşecek. Buna göre Yerel yönetimler ve KİT'ler dışında kalan tüm kamu idarelerinde çalışan kamu çalışanları (kamu emekçileri, sözleşmeliler, işçiler) için zorunlu BES 1 Nisan 2017 itibarı ile başlamış bulunuyor. Yerel yönetimler ve KİT'lerdeki kamu çalışanları ise 1 Ocak 2018'de sisteme zorunlu olarak katılacaklar.

5

## BES Bir Sosyal Güvenlik Sistemi Midir?

**Hayır.** Çünkü sosyal güvenlik; gelirleri ne olursa olsun, kişilere iş kazası, meslek hastalığı, hastalık, analık, malullük, yaşlılık, ölüm, işsizlik gibi belirli sosyal riskler karşısında gelir ve sağlık güvencesi sağlama görevini yerine getiren uygulamalar topluluğudur. Buna bağlı olarak sosyal sigorta sistemi dayanışma ilkesine dayalı, herkesi kapsayan, belirli bir geliri güvence altına alan, çalışan katkısı yanında işveren ve devlet katkısına dayanan, sonuçları belirli ve öngörülebilir bir sistemdir.

Oysa BES çalışanların maaşından yapılan kesintinin ve çalışanlar adına devlet tarafından yapılan katkının özel sigorta şirketlerine aktarılmasına dayalı, getiri garantisi olmayan, sonuçları belirsiz ve öngörülemez, uzun vadeli bir bireysel "tasarruf" sistemidir. Ayrıca BES'te sağlık başta olmak üzere sosyal güvenlik hizmetlerinin sunulması da söz konusu değildir.

6

## BES Nasıl İşleyecek?

Sisteme dahil edilen tüm işyerlerinde, 45 yaşın altındaki çalışanlar emeklilik planı kapsamına alınacak. Çalışanların istedikleri emeklilik şirketini seçme hakları bulunmuyor. Onların adına işverenler (kamuda kamu idaresi) bireysel emeklilik şirketini seçerek sözleşme imzalayacaklar.

Kamu idareleri, her ay kamu çalışanlarının prime esas kazançlarından %3'ü tutarında katkı payı kesip, bu kesintiyi en geç çalışanın maaş ödeme gününü takip eden işgünü emeklilik şirketine aktaracaklar. İşverenler sisteme herhangi bir katkı yapmayacak. Devlet bir defaya mahsus başlangıç katkısının yanı sıra katılımcı katkı payının %25'i oranında katkı yapacak.

Şirketler topladıkları katkıları, katılımcının tercihleri doğrultusunda, borsa, faiz, mevduat gibi çeşitli yatırım araçlarında değerlendirerek getiri sağlamaya çalışacaktır. Katılımcıların katkıları ve bu birikimlerden elde edilen (varsa) gelirler bir fonda toplanacak.

Biriken tutarın ve nema gelirlerinin önemli bir kısmı "fon işletim gideri" vb. adlarla onlarca yönetici ve yüzlerce personel istihdam eden özel sigorta şirketlerine gidecek. Kalanı 'emeklilik' şartlarını yerine getiren katılımcılara ödenecektir.

7

## Maşlarımızdan Ne Kadar Kesinti Olacak?

Zorunlu BES'te her ay çalışanların prime esas kazançlarından %3'ü tutarında katkı payı kesilecek.

**DİKKAT! Prime esas kazanç giydirilmiş brüt gelir (ücret-maaş) demektir. Yani BES kesintisi net maaş-ücretten değil, varsa ikramiye + varsa ek ödemeler + varsa mesai + varsa parasal sosyal ödemeler gibi tutarların eklendiği giydirilmiş brüt gelirden yapılacaktır. Ayrıca Bakanlar Kurulu kesinti oranını %6'ya kadar çıkartabilecektir.**

%3 oranındaki kesinti giydirilmiş brüt gelirden olacağı için net gelirden daha fazla bir azalma olacaktır. Örneğin 45 yaşın altındaki tüm kamu emekçilerinin 15 Nisan 2017 net maaşları zorunlu BES kesintisi sonucunda yaklaşık olarak % 4,2 azalacaktır. Buna göre 2017 Mart ayı net maaşı 3.000 TL olan bir kamu emekçisi Nisan 2017'den sonra 2.874 TL almaya başlayacaktır.

8

## BES'ten Ayrılmazsak İkinci Bir Emeklilik Maaşı Mı Alacağız?

Hükümet ve emeklilik şirketleri zorunlu BES'i **cazip hale getirmek için** "çifte emeklilik" ya da "ikinci emeklilik" olarak göstermeye çalışıyor.

## Oysa BES Bir Emeklilik Programı Değildir:

Kamusal emeklilik sistemlerinde belirli emekli aylığı (yaşlılık aylığı) tutarı garantisi vardır. Yani çalışanlar emekli olduklarında ne kadar emekli maaşı alacaklarını bilmektedir. Ayrıca devletten alınan emeklilik aylığı bir süre ile sınırlı değildir. Hak sahibi öldüğünde, belli koşullar altında eşi veya çocukları bu aylığı almaya hak kazanmaktadır.

**Buna karşılık BES'te** kesintilerin karşılığında çalışanların eline geçecek tutar konusunda bir garanti yoktur. Borsa, faiz, mevduat gibi piyasa araçları üzerinden değerlendirilen birikimlerden elde edilen getiri (varsa), tasarruf sahiplerine belirli koşullara bağlı olarak ödenmektedir.

Ayrıca BES'te süre sınırı da vardır. Kişiler ya toptan ödeme ya da belli bir süre ile sınırlı aylık ödeme almaktadırlar. Öte yandan 2001 yılından beri uygulanan sistemde emekli olanların sayısı da çok düşüktür. 3 Mart 2017 tarihi itibarı ile 6.745.783 BES'liden sadece 47.456'si, yani binde yedisi emekli olabilmıştır.

## 9) BES'te Emeklilik Şirketleri Gelir Garantisi Veriyor Mu? Devlet Güvencesi Var Mı?

**BES'te ne emeklilik şirketleri ne de devlet getiri ve gelir güvencesi vermemektedir.** Üstelik sadece birikimlerinden elde edilen gelirler açısından değil, **anapara açısından da bir garanti yoktur.** Sisteme dahil olanlar fonların değer yitirme riskini daha en başından kabul etmiş sayılmaktadır.

Katılımcılar, emeklilik şirketi tarafından sunulan değişik risk ve getiri düzeyine sahip emeklilik yatırım fonları arasından kendi kararları doğrultusunda yatırım yapabilecektir. Ancak borsa son derece karmaşık ekonomik ilişkilerin analizini içeren, teknik uzmanlık gerektiren riskli bir alandır. Ayrıca kriz, enflasyon, TL'deki değer kaybı gibi ekonomik dalgalanmalara açık olan Türkiye'de anapara dahil olmak üzere fonların tümüyle buharlaşması da bu riskler içindedir.

## 10) Devlet Katkılarından Kopsulsuz Yararlanabilecek Miyiz? Sistemden Erken Ayrılanlara Yapılan Devlet Katkıları Ne Olacak?

Devlet sisteme girişte bir defaya mahsus olmak üzere bin TL başlangıç katkısı vermektedir. Ayrıca sisteme her ay katılımcı katkı payının yüzde 25'i oranında katkı yapmaktadır. Çalışan, yaş (56) ve süre (en az 10 yıl) koşulunu yerine getirerek sistemde kalırsa birikiminin üzerine %5 ilave devlet katkısı alacaktır.

**BES'te %5 ilave devlet katkısından tam yararlanabilmek için 56 yaşını doldurma ve sistemde en az 10 yıl kalma koşullarının birlikte sağlanması şarttır. Buna göre 26 yaşındaki bir kamu emekçisi devlet katkısından tam yararlanmak için 30 yıl sistemde kalmak zorundadır.**

Bin TL'lik başlangıç devlet katkısı ile %25'lik devlet katkısı ise ayrılma süresine göre ya hiç verilemeyecek ya da büyük kesintilerle verilecektir.

Tabloda görüldüğü gibi sistemden 3 yıl önce ayrılanlar devlet katkısından hiç yararlanamayacak. Sistemde 10 yılını doldurmasına rağmen 56 yaş koşulunu sağlayamayanlar ise ancak devlet katkısının %60'ını alabilecektir. Ayrıca 10 yıl ve 56 yaş şartını tamamlamadan sistemden ayrılanlardan farklı adlar altında kesintiler yapılması da söz konusu olacaktır.

Süre (Yıl)	Devlet Katkısından Yararlanma Oranı
3 yıldan az	%0
3-6 yıl arası	%15
6-10 yıl arası	%35
10 yıl (56 yaş öncesi)	%60
10 yıl ve 56 yaş birlikte	%100

## 11) BES ve Devlet Katkısı Adaletli Mi?

Hayır. Rakamlar toplumun en düşük gelir grubunun bireysel emeklilik fonları içindeki payının % 0,2, en yüksek gelir grubunun payının ise yüzde %23 olduğunu göstermektedir. Geliri 6 asgari ücret veya daha fazla olanlar neredeyse fonların yarısına, toplumun geri kalanı ise diğer yarısına sahiptir. **Yani BES'in asıl aktörleri üst ve orta-üst gelir grubunda olanlardır.**

**"Yüzde 25'lik devlet katkısı" fakirden alıp zengine verme projesidir.**

Örneğin sisteme ayda 500 TL yatırımlara devlet 125 TL katkı yaparak 50 TL yatırımlara ise 12,5 TL katkı yapıyor. Bu veriler yüzde 25'lik devlet katkısının, yoksullar ve emekçiler aleyhine zenginler ve patronların lehine işlediğini ispatlamaktadır.

Kısacası devlet bütçeden orta ve üst gelir gruplarına kaynak transferi yapmakta, bunun faturasını ise toplumun yoksul emekçi kesimlerine kesmektedir.

## 12) BES'ten Ayrılmazsak Ne Kadar "Emekli Maaşı" Alırız?

Emeklilik şirketleri BES'e katılanların çok düşük katkı karşılığında yüksek kazanç (emekli maaşı) alacaklarını iddia ediyorlar. Ancak bu iddialar, telaffuz edilen rakamlar gerçeği değildir.

**Çünkü zorunlu BES'i karlı bir yatırım aracı olarak sunanlar;**

▶ Emeklilik fon kazançlarını olduğundan daha yüksek, kesintileri ise daha düşük göstermektedir.

▶ Emeklilik yatırım fonlarının ve devlet katkısı fonlarının, **enflasyonsuz bir ortamda**, sürekli olarak reel getiri sağlayacağını varsaymaktadır.

Oysa Emeklilik Gözetim Merkezi (EGM) verilerine göre Türkiye'deki BES fonları 2011-2015 dönemini kapsayan 5 yılın 3'ünde reel getiri açısından zarar etmiştir. (2011'de %11, 2013'te %8, 2015'te %6). Bu yıllarda BES katılımcılarının birikimleri enflasyon karşısında ciddi şekilde erimiş ve katılımcılar bırakın kazanç elde etmeyi ellerindekini de kaybetmiştir.

Kaldı ki şu anda kamusal sosyal güvenlik sisteminde yaşlılık, mahlullük ve ölüm aylığı için prime esas kazancın yüzde 20'si oranında kesinti yapılmaktadır.

**Yüzde 20 prim kesintisiyle ödenen ve pek çok emekli için yetersiz olan emekli aylığına denk bir gelirin zorunlu BES'ten yüzde üç primle ödenmesi mümkün değildir.**

**EGM verileri dikkate alınarak yapılan hesaplamalara göre;**

Ücretinden ayda 50 TL kesilerek BES'e katılan bir asgari ücretli 56 yaş ve 10 yıl koşulunu tamamladığında, devlet katkısı dahil enflasyondan arındırılmış değerlerle aylık 80-90 TL civarında bir geri ödeme alacaktır. Aynı şekilde iki asgari ücret düzeyinde ücret alan bir çalışan sisteme yaklaşık aylık 100 TL ödeyerek katılıp, 56 yaş ve 10 yıl koşulunu tamamlayarak ay-

rıldığıında aylık 140-160 TL aralığında bir geri ödeme alabilecektir.

**İşte "ikinci emeklilik" diye yutturulmak istenen rakamlar bundan ibarettir.**

**13)**

**Ülkemizde Daha Önce BES Benzeri Zorla Tasarruf Uygulamaları Oldu Mu? Bunların Sonucunda Ne Oldu?**

Zorunlu BES uygulaması ülkemizdeki zorla tasarruf denemelerinin ilki değil. Önceki yıllarda da birçok başarısız zorunlu tasarruf uygulaması hayata geçirildi. Bunların en çok bilinenleri 1986 yılında başlanan Konut Edindirme Yardımı (KEY) ve 1988'de kurulan Zorunlu Tasarruf Fonu'dur.

**Hem KEY'de hem de Zorunlu Tasarruf Fonu'nda çalışanlardan yapılan kesintilerden oluşan fonda biriken paralar sermayeye teşvik olarak aktarılmış, düşük faizle nemalandırılarak kuşa çevrilmiş, üstelik yıllarca süren davalar sonucunda taksit taksit geri ödenmiştir.**

**14)**

**Ne Yapmalı?**

▶ Yıllar içinde emekli maaşlarımızı düşüren hükümet şimdi de BES aldatmacası ile bizi hem sosyal güvenlik kurumuna hem de özel sigorta şirketine prim ödemek zorunda bırakmak istemektedir. Böylece kamusal sosyal güvenlik ve emeklilik hedef alınmakta, sosyal devlet ortadan kaldırılmaktadır

▶ Bireysel emeklilik, toplumun düşük gelirli kesimlerinden, yüksek gelirli kesimlerine kaynak transferidir.

▶ Tıpkı İşsizlik Sigortası Fonu'nda biriken paraların işsizlerden çok başka alanlarda kullanılması gibi, emeklilik fonlarında biriken paraların da hükümet yatırımları, borçların ödenmesi ve patronlara teşvikler olarak aktarılmasının önün-

de herhangi bir engel yoktur.

▶ Zorunlu BES Anayasa'nın sosyal hukuk devleti ilkesine hem de bireysel hak ve özgürlükler arasında yer alan sözleşme özgürlüğü ve mülkiyet hakkına aykırıdır.

▶ Zorunlu olan kamusal sosyal güvenlik sistemidir. Anayasanın 60. maddesine göre devlet bu sistemi kurmak ve herkesi zorunlu olarak bu sistem kapsamına almakla yükümlüdür.

▶ Devlet hiç kimseyi getirisi belirsiz bir özel sigorta programına girmeye zorlayamaz. Kişiler tasarruflarını diledikleri gibi değerlendirebilirler. Devlet özel sigorta şirketlerinin değil, vatandaşlarının çıkarını savunmakla görevlidir.

▶ Kamu çalışanlarının ücretlerinin yetersizliği göz önünde bulundurulursa, yüz binlerce kamu emekçisi yaş ve süre koşulunu yerine getirmeden sistemden çıkmak zorunda kalacak ve yüksek kayıplar yaşayacaktır.

**Bu koşullarda emekçilere yatkın, bireyselliğe karşı toplumsal dayanışmayı, riske karşı sosyal güvenliği savunarak bu sermaye planına karşı çıkmaktır. Sisteme giriş tarihinden itibaren 2 ay içinde cayma hakkının kitlesel bir şekilde kullanılması sosyal güvenliği yok etme projesine verilecek en güzel yanıt olacaktır.**

**Kalıcı çözüm için borç batağındaki çalışanlara yük getiren zorunlu BES iptal edilmelidir. Emeklilikte refah düzeyimiz artırılmak isteniyorsa maaşlarımızdan kesinti yapmak yerine öncelikle ek ödemelerimiz emekli aylığıımıza yansıtılmalı, maaşlarımızdan kesilen gelir vergisi oranları düşürülmeli, dolaylı vergiler aşağı çekilerek servetten alınan vergiler arttırılmalıdır. Çalışanlardan yapılan kesintilerin sermayeye kaynak olarak aktarılmasından vazgeçilmelidir.**

**15)**

**Cayma Hakkı Ne Zaman ve Nasıl Kullanılabilecek?**

Emekçiler, emeklilik planına dahil olduğunun kendisine bildirildiği tarihten itibaren iki ay içinde sözleşmeden cayabilir. Yasada "iki ay içinde" ifadesi geçtiği için çalışanların iki aylık süre dolmadan çıkma hakkını kullanması gerekiyor.

İki aylık cayma süresi emekçiye emeklilik planına dahil edildiğinin bildirilmesi ile başlıyor. Cayma halinde, ödenen katkı payları, varsa hesabında bulunan yatırım gelirleri ile birlikte on iş günü içinde çalışana iade edilmek zorunda.

**Cayma hakkını iki aylık sürenin ardından kullananlar ek kesintilerle karşı karşıya kalacaktır. Bu nedenle ek kayıplar yaşamamak için sistemden iki ay içinde çıkılması önemlidir.**

**ZORUNLU BİREYSEL EMEKLİLİK KESİNTİSİNE HAYIR!**

**EMEKLİLİK HAKKI BİREYSEL DEĞİL, KAMUSAL BİR HAKTIR!**

**ZORUNLU BES İLE BİRİKİMLERİMİZİN SERMAYEYE AKTARILMASINA İZİN VERMEYELİM!**

**İNSANCA YAŞAYACAK ÜCRET VE KAMUSAL EMEKLİLİK SİSTEMİ İSTİYORUZ!**